

MONITORIZAREA MASS-MEDIEI ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ
pentru alegerile locale generale din 20 octombrie 2019 și pentru
alegerile parlamentare noi
în circumscripțiile uninominale nr. 17, 33, 48 și 50

Raport nr.1
20 – 27 septembrie 2019

*Acest raport este realizat de Centrul pentru Jurnalism Independent cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Suedia, și suportul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și al UKAID.
Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.*

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea analizează tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 20 septembrie – 19 octombrie 2019

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (19:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Prime TV (21:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Publika TV (17.00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Jurnal TV (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

NTV Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

RTR Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile rusă și română;

TV 8 (19:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în română și rusă;

Pro TV (20.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română;

Accent TV (20.00) – post privat, acoperire regională; difuzează în limbile română și rusă.

Televiziunea Centrală (20:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română și rusă;

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. Materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic: Potrivit Codului deontologic al jurnalistului, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor constituie un prim criteriu de prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului,

de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel, încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, postul public de televiziune Moldova 1 a reflectat activ în buletinele de știri subiectele cu caracter electoral, care au fost prezentate în două rubrici separate: „Alegeri locale generale 2019” și „Alegeri parlamentare noi 2019”. În cele 8 buletine de știri, Moldova 1 a difuzat în total 53 de materiale cu caracter electoral. Majoritatea au avut drept tematică lansarea în campanie a candidaților, prezentarea programelor electorale ale acestora, a problemelor și soluțiilor propuse de aceștia.

Moldova 1 a reflectat în știri atât campania electorală pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, cât și pe cea pentru funcțiile de deputați ce urmează să fie suplinite. Tangențial, postul public s-a referit la un candidat din Comrat și altul din Căușeni. Majoritatea știrilor au reflectat evenimentele de lansare în campanie a concurenților electorali, prioritățile acestora, identificarea problemelor și enunțarea unor soluții pentru acestea. Totodată, au fost prezentate rezultatele sondajelor sociologice făcute publice în această perioadă, dar și rapoartele de monitorizare lansate de societatea civilă. Totuși, cele mai multe știri s-au referit la campania pentru alegerile locale generale din municipiul Chișinău - circa 60% din totalul acestora.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Din cele 53 de știri cu caracter electoral difuzate de Moldova 1 în perioada de referință, majoritatea au prezentat informația obiectiv și echidistant. Nu s-au înregistrat abateri semnificative de la normele deontologice, care să ducă la deformarea informației, sau probleme ce țin de separarea faptelor de opinii. Doar într-o singură știre s-a putut sesiza părtinire din partea jurnalistului. Astfel, în buletinul de pe 20 septembrie, într-o știre despre realizările Ministerului Afacerilor Interne (MAI) în cele 100 de zile de activitate sunt citate trei surse, toate făcând referire la reușitele instituției. Știrea nu a fost echilibrată cu „voci” care să prezinte un punct de vedere diferit. Una dintre surse a fost ministrul de Interne, candidatul Blocului ACUM/PAS/PPDA la funcția de primar al Capitalei, Andrei Năstase. Contextul pozitiv al știrii este favorabil candidatului Andrei

Năstase. De notat că în alte știri relevante, de regulă erau citate câte o singură sursă sau câte două, dacă era vorba de materiale controversate. Marea majoritate a concurenților electorali au fost prezentați sau menționați în context neutru.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Postul public de televiziune Moldova 1 a asigurat spațiu de emisie pentru majoritatea candidaților electorali. Totuși, cele mai multe știri difuzate au reflectat opinia unei singure surse (sursa primară a știrii), fără a cita o a doua sursă și/sau a completa materialul cu informație de context. 29 de știri au avut câte o singură sursă, majoritatea fiind candidații electorali. De cele mai multe ori în știri au fost citați sau menționați candidații la funcția de primar al municipiului Chișinău Ion Ceban (Partidul Socialiștilor din Moldova /PSRM) – de 7 ori, Andrei Năstase (Blocul ACUM/PAS/PPDA) și Dorin Chirtoacă (Partidul Liberal /PL) – de câte 5 ori fiecare. În câte trei știri au fost menționați/citați Ivan Diacov, candidatul Partidului Nostru /PN, Octavian Țăcu, candidatul Partidului Unității Naționale (PUN), și Vladimir Cebotari, de la Partidul Democrat /PDM. Ceilalți candidați la funcția de primar al Capitalei au fost citați/menționați de două ori sau câte o singură dată.

În contextul alegerilor parlamentare noi 2019, toți candidații au fost menționați cel puțin o singură dată. Au fost realizate știri doar de la conferințele/evenimentele desfășurate de Ion Terguță, candidatul Blocului ACUM în circumscripția nr. 17, și candidații independenți în circumscripția nr. 50 Ion Dron și Ilie Rotaru. Galina Sajin, candidata Blocului ACUM în aceeași circumscripție, a fost menționată într-o știre separată, în contextul încălcării legislației electorale.

În nouă știri au fost lansate învinuiri sau candidații au fost acuzați de anumite încălcări, iar în șase dintre acestea a fost prezentată opinia celei de-a doua părți. Astfel, au rămas dezechilibrate știrile în care Galina Sajin (ACUM/PAS/PPDA) este acuzată că a apărut în campania electorală în imagini alături de prim-ministra Maia Sandu, pe fundalul Parlamentului (26 septembrie), cea în care Ion Terguță (ACUM/PAS/PPDA) afirmă că în Nisporeni a fost reparat de două ori un drum din bani publici (26 septembrie), precum și cea despre Ruslan Codreanu, candidat independent, care a contestat decizia prin care CEC nu l-a înregistrat în cursa electorală (27 septembrie).

Raportul din perspectiva asigurării egalității de gen a fost defavorabil femeilor, care au fost citate de 3 ori, în timp ce bărbații au fost citați de 50 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada 20-27 septembrie 2019, în buletinele de știri de la postul public de televiziune Moldova 1 nu au fost înregistrate cazuri de utilizare a limbajului discriminatoriu la adresa concurenților electorali și nici imagini capabile să deformeze realitățile și să creeze premise pentru a pune la îndoială respectarea standardelor etice și profesionale.

Prime TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, Prime TV a difuzat 24 de subiecte electorale în cadrul principalului buletin de știri al zilei. Postul a difuzat știrile cu caracter electoral direct în rubricile *Alegeri locale generale 2019* și *Alegeri parlamentare noi 2019*. În cadrul rubricilor speciale postul a reflectat atât subiecte generale, legate de procesul electoral, cum ar fi aprobarea de către CEC a modelelor de buletine de vot, startul

oficial al campaniei electorale pentru alegerile locale generale și pentru alegerile parlamentare noi sau stabilirea ordinii candidaților în buletinul de vot, cât și mai multe subiecte referitoare la candidații înscriși în cursa pentru Primăria Chișinău. În rubrica *Alegeri parlamentare noi 2019*, Prime TV a difuzat rezultatele a două sondaje de opinie care arată preferințele politice ale alegătorilor. Cel puțin cinci subiecte au fost publicate în afara rubricilor dedicate alegerilor, având caracter electoral indirect, anumiți candidați fiind citați și/sau menționați în știri.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele vizând procesul electoral, dar și lansarea în campanie a mai multor candidați au fost reflectate de cele mai multe ori obiectiv și imparțial de către postul Prime TV. Totuși, în câteva cazuri (șase), corectitudinea în prezentarea subiectelor electorale a fost afectată, atunci când jurnaliștii au recurs la etichetări, comentarii sau aprecieri privind faptele ce țin de campania electorală. De exemplu, pe 26 septembrie, un sondaj de opinie a fost interpretat în felul următor: „*Șansele PPDA de a accede în Parlament cresc numai dacă Năstase va merge în continuare la braț cu PAS, condus de Maia Sandu...*”. În câteva cazuri a fost observată tendențiozitate din partea postului în reflectarea anumitor concurenți. Din această categorie fac parte câteva subiecte despre recursul depus la CSJ de către oamenii de afaceri Victor și Viorel Țopa, învinuirile în adresa guvernării, care ar „ataca” două posturi tv sau tentativa de asasinat asupra fostului lider PDM. În toate aceste materiale este menționat numele candidatului ACUM Andrei Năstase, acesta apărând și în imagini, deși nu era relevant din punct de vedere editorial, căci protagonistul nu avea tangență directă cu subiectele abordate.

În perioada 20-27 septembrie 2019, Prime TV nu a favorizat în mod evident niciun candidat la funcția de primar al municipiului Chișinău, majoritatea beneficiind de o mediatizare relativ neutră în știrile în care au fost vizați. Totuși, candidatul ACUM/PAS/PPDA, Andrei Năstase, a fost defavorizat prin maniera tendențioasă de prezentare a știrilor în care a fost vizat, prin aparițiile directe și indirecte constante la *Primele Știri* și prin contextul exclusiv negativ al știrilor.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Prime TV a menționat și/sau citat în știrile electorale directe, în perioada monitorizată, toți candidații care s-au lansat în campania electorală pentru alegerile locale generale și/sau pe cei care au fost/nu au fost înregistrați în cursa electorală. În cazul subiectelor conflictuale, în care au fost vizați câțiva candidați (Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA), Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia /USB), Dorin Chirtoacă (PL) și Ion Ceban (PSRM)), postul tv nu a asigurat întotdeauna echilibrul surselor și pluralismul de opinie. Mai exact, în câteva cazuri (4) nu s-a prezentat opinia celei de-a doua părți, menționându-se că aceasta nu a răspuns la telefon pentru a comenta acuzațiile/declarațiile. Reporterii nu au încercat să găsească surse de alternativă care să confirme sau să infirme acuzațiile.

Niciun candidat nu a beneficiat de tratament preferențial în știrile electorale, în măsură să denote partizanat politic vădit. Candidații au apărut în subiectele electorale, fiind atât citați, cât și/sau menționați, după cum urmează: Ion Ceban (PSRM) - de 9 ori, Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) și Dorin Chirtoacă (PL) – de câte 8 ori, Valeriu Munteanu (USB) – de 7 ori, Victor Chironda (Miscarea Forța Nouă (F9)) – de 5 ori, Ruslan Codreanu (independent) și Octavian Țăcu (Partidul Unității Naționale /PUN) - de câte 4 ori. Ceilalți candidați au fost citați sau menționați de câte 3 și 2 ori.

În cazul materialelor privind alegerile parlamentare noi, PSRM, PAS, PPDA, PDM și Partidul Șor au fost menționate de câte două ori, iar PCR - o dată. De asemenea, numele Marinei Tauber și al Reghinei Apostolova (Partidul Șor) au apărut de câte 5 și, respectiv, 4 ori în știrile cu caracter electoral, fiind menționate în calitate de candidate la funcțiile de consiliere a primarului municipiului Orhei.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (68 versus 19).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Prime TV în știrile despre procesul electoral, dar și despre majoritatea candidaților înscriși/neînscriși în cursa electorală a fost neutru, iar imaginile din arhivă au fost puse pe post cu indicarea respectivă. De notat că în mai multe imagini care au însoțit subiecte din afara rubricilor dedicate alegerilor (recursul la Curtea Supremă de Justiție din partea oamenilor de afaceri Victor și Viorel Țopa, tentativa de asasinat asupra lui Vladimir Plahotniuc sau acuzațiile de intimidare a presei de către guvernare), apare candidatul ACUM/PAS/PPDA Andrei Năstase, fără ca acest lucru să fie relevant din punct de vedere editorial.

Publika TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, postul de televiziune Publika TV a difuzat 21 de știri cu tematică sau tangență electorală. Aproape toate au fost incluse în blocul informativ separat „Alegeri Locale Generale 2019” (16 știri) și/sau „Alegeri Parlamentare Noi 2019” (2 știri). Majoritatea acestora au vizat evenimentele de lansare în campania electorală a candidaților pentru funcția de primar al municipiului Chișinău; priorități electorale ale candidaților electorali; dar și acuzații aduse de unii candidați în adresa altora. În 3 cazuri, Publika TV a difuzat materiale cu caracter electoral indirect, care nu au fost incluse în blocul electoral. Acestea l-au vizat în mare parte pe Andrei Năstase, candidatul Blocului ACUM/PAS/PPDA pentru funcția de primar al municipiului Chișinău: *Andrei Năstase și-a prezentat raportul de ministru (20 septembrie)*; *„Scânteii tovărășești în ACUM”*, care s-a focusat pe anunțul lui Năstase de a participa în campania pentru alegerile locale din Chișinău (21 septembrie); și *Raportul Guvernului Maia Sandu*, în care Publika TV, la fel, a făcut referință la Andrei Năstase (24 septembrie).

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

O mare parte din știrile electorale difuzate de Publika TV au fost părtinitoare, fiind realizate cu abateri de la prevederile Codul deontologic al jurnalistului. Amestecul dintre fapte și opinii în reflectarea informației, admis de jurnaliști, a dus la defavorizarea unor candidați și/sau favorizarea altora. Un astfel de exemplu ar fi materialul intitulat *Andrei Năstase și-a prezentat raportul (20 septembrie)*: *„După 100 de zile de Ministru MAI, Andrei Năstase și-a prezentat raportul de activitate pe care l-a citit de pe foaie. Năstase s-a lăudat cu mai multe proiecte care însă au fost inițiate și realizate de fosta guvernare...”*, *„Șefii de subdiviziuni au făcut un raport al activității lor, însă Andrei Năstase care s-a așezat alături de cumătrul său, Gheorghe Bălan, numit șef interimar al IGP a stat mai mult cu ochii în telefon, decât și-a ascultat subalternii”*. Același procedeu îl regăsim și într-o altă știre, *„Scânteii tovărășești în ACUM”* (21 septembrie 2019): *Se încing spiritele în interiorul Blocului ACUM. Deputatul PAS, Mihai Popșoi, anunță că liderul PPDA, este candidatul comun al celor 2 formațiuni pentru șefia*

capitalei. Anunțul l-a cam scos din sărite pe Năstase, care i-a dat o replică tăioasă colegului de bloc”.

Publika TV a schimbat accentele în unele materiale, distorsionând astfel realitatea. De exemplu, în știrea despre lansarea în campanie a candidatului PPR, Vlad Țurcanu, jurnaliștii acestui post de televiziune au menționat că, „*chiar de la începutul discursului, Țurcanu a lansat critici în adresa coaliției dintre socialiști și Blocul ACUM*”, or, Țurcanu a menționat doar că „*socialiștii nu trebuie admiși să câștige capitala*”, fără a lansa critici directe la adresa coaliției PSRM-ACUM.

Pe de altă parte, știrea despre Vladimir Cebotari, candidatul PDM la funcția de primar al municipiului Chișinău, prin modul de reflectare, dar și prin multitudinea și diversitatea surselor directe pe care le citează (Vladimir Cebotari, Pavel Filip, Dumitru Diacov) și contextul pozitiv, a favorizat candidatul PDM. De notat că nici o altă știre nu a inclus atât de multe surse directe.

Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA), chiar dacă a fost protagonistul celor mai multe știri (4 la număr), în toate a apărut într-o lumină negativă. Judecând după faptul că știrile în care se vorbește despre Andrei Năstase au avut caracter electoral indirect și nu au vizat participarea sa în alegeri, se poate constata că Publika TV s-a folosit de aceste subiecte pentru a-l defavoriza ca și concurent electoral.

Ion Ceban, candidatul PSRM la Primăria Capitalei, a apărut într-o știre în context ușor negativ (*Ceban promite marea și sarea*, 20 septembrie) și o dată în context neutru, în știrea *Ceban nu se teme de Chirtoacă*, în care candidatul PSRM, îi răspunde lui Dorin Chirtoacă la acuzația precum că ar folosi resursele administrative pentru a-și face campanie (27 septembrie). Totodată, Dorin Chirtoacă (PL) a fost vizat în două știri. În una din ele – *Lansarea în campanie*, din 22 septembrie – a fost reflectat într-un mod neutru, în timp, ce în a doua știre, din 27 septembrie (*Ceban nu se teme de Chirtoacă*), acesta a fost reflectat într-un context negativ, Publika TV insistând pe problemele legale pe care le are Dorin Chirtoacă.

Ruslan Codreanu, candidat independent, a fost vizat în 3 știri, câte una în fiecare din edițiile informative din 25, 26 și 27 septembrie. Toate acestea s-au referit la posibila sa excludere și excluderea din cursa electorală, candidatul fiind reflectat într-o lumină neutră spre pozitivă. De asemenea, Victor Chironda, liderul partidului F9, a fost reflectat într-un mod neutru în cele două știri care l-au vizat (*Lansare în campanie*, 24 septembrie; *Soluții pentru traficul din capitală*, 26 septembrie).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Publika TV a citat și/sau menționat în știri mai mulți candidați în alegerile locale generale, pe primul loc situându-se Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) – de 4 ori, urmat de Ruslan Codreanu – de 3 ori, Ion Ceban (PSRM), Dorin Chirtoacă (PL), Victor Chironda (F9) – de câte 2 ori, respectiv, iar Vladimir Cebotari (PDM), Vlad Țurcanu (PPR) și Octavian Țâcu (PUN) au fost citați în câte o știre.

O mare parte din cele 8 știri controversate puse pe post de Publika TV în perioada de raport au fost dezechilibrate, prezentând o singură părere, lansând diverse acuzații sau operând cu informații și detalii care necesitau solicitarea unor replici. De exemplu, știrile despre Andrei Năstase (4) au prezentat informația dintr-o singură perspectivă, fără ca acestuia să i se solicite opinia. De asemenea, Publika TV nu a oferit dreptul la replică PSRM-ului și candidatului acestui partid, Ion Ceban, în știrea din 22 septembrie,

în care Vlad Țurcanu, candidatul PPR, menționează faptul că socialiștii nu trebuie lăsați să câștige capitala.

Postul a citat de cele mai multe ori bărbați în știrile relevante (16), femeilor revenindu-le un număr mic de apariții – (4).

Limbajul și imaginile video utilizate

Unele materiale relevante prezentei monitorizări de la Publika TV au conținut sintagme care au fost în măsură să proiecteze o imagine negativă asupra unor concurenți electorali. De exemplu, în știrile despre Andrei Năstase, jurnaliștii Publika TV au folosit astfel de termeni: „, s-a lăudat, a citit de pe foaie”. Totodată, imaginile selectate pentru a ilustra materialele în știrile cu Andrei Năstase au fost întotdeauna defavorizante, prezentându-l de cele mai multe ori în ipostaze negative (scărpinând-se la nas sau la ochi, bruscând niște persoane).

Jurnal TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, postul de televiziune Jurnal TV a difuzat în total 19 materiale relevante prezentei monitorizări, dintre care majoritatea au fost știri cu caracter electoral direct. Materialele cu tangență directă la campania electorală au fost incluse în blocuri de știri la rubrica *Alegeri locale 2019*. Acestea s-au referit în mare parte la înregistrarea candidaților și lansarea lor în cursa electorală, întâlnirile cu alegătorii, activități ale Comisiei Electorale Centrale, sondaje de opinie, rapoarte de monitorizare efectuate de societatea civilă etc.

Materialele cu caracter electoral indirect au vizat activitatea din afara campaniei a unor candidați, dar și acțiuni cu implicarea membrilor partidelor, în măsură să influențeze opinia publicului cu privire la candidații partidelor respective. Printre materialele cu caracter electoral indirect se numără știrea despre interviul acordat de ministrul de Interne Andrei Năstase unei media de informare din Ucraina (24 septembrie), în care spune că acordul cu PSRM nu ar fi trebuit semnat, materialul despre posibila restabilire în drepturi a fostului magistrat Gheorghe Bălan (24 septembrie), în care se menționează că acesta a fost numit în funcția de Șef interimar al Inspectoratului General de Poliție de către Andrei Năstase, materialul despre raportul ministrului de Interne la 100 de zile de guvernare (20 septembrie). Alte știri cu tangență electorală indirectă se referă la starea deplorabilă a drumurilor în unele raioane ale țării, reacția procurorilor față de decizia curții de a o plasa pe Marina Tauber în arest la domiciliu, iar pe Reghina Apostolova - sub control judiciar (20 septembrie).

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Jurnal TV a reflectat toate activitățile desfășurate de concurenții electorali, manifestând corectitudine în procesul de selectare a subiectelor privind activitățile electorale. Reportajele inserate la rubrica electorală au inclus, de regulă, informații despre acțiunile relevante ale candidaților, cu mențiunea că alte evenimente sau comunicate nu au fost organizate/difuzate în ziua respectivă. De notat că toate materialele au inserat doar declarațiile ce țin de platformele electorale ale concurenților, fără a include informații de context, opinii ale experților care ar fi conturat un tablou mai clar în ceea ce privește promisiunile electorale.

În majoritatea cazurilor candidații au fost reflectați neutru. De cele mai multe ori, materialele s-au referit la activitățile electorale ale candidatului PSRM Ion Ceban (7 ori), care a organizat aproape zilnic activități de campanie. Urmează Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA), care a fost protagonistul a 6 știri, atât despre activități de campanie și procesul electoral, cât și despre activitatea sa în calitate de ministru. Materialele au fost neutre, totuși cele cu caracter electoral indirect sunt în măsură să transfere imaginea pozitivă a ministrului Năstase asupra candidatului Năstase. Ceilalți concurenți electorali au apărut în materiale despre activități de campanie în funcție de evenimentele organizate, beneficiind de o reflectare neutră.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Jurnal TV a citat și/sau menționat în știrile relevante mai mulți concurenți electorali. Cele mai dese apariții le-a avut candidatul PSRM Ion Ceban (7 ori), urmat de Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) – 6 ori. Dorin Chirtoacă (PL) a fost citat/ menționat în 3 materiale, iar ceilalți candidați - o dată sau de două ori. Majoritatea materialelor electorale difuzate de Jurnal TV în perioada de raport au prezentat, de regulă, perspectiva candidaților în anumite probleme, fiind citați doar candidații.

În majoritatea cazurilor (4 din 5) în materialele controversate de la Jurnal TV a fost asigurat pluralismul de opinie și echilibrul surselor. Într-un singur caz nu a fost asigurat echilibrul surselor – în știrea despre reparația a doua oară a unui drum din raionul Nisporeni, după ce a fost construit în cadrul programului *Drumuri bune* pentru Moldova. Aceasta include opinii critice la adresa fostei guvernări și include intervenția candidatului ACUM/PAS/PPDA Ion Terguță în circumscripția nr 17 din Nisporeni, dar nu conține opinia autorităților, la adresa cărora s-au lansat acuzații că ar fi spălat bani.

Din perspectiva gender, postul nu a asigurat echilibrul de gen, fiind citate 31 surse de sex masculin versus 2 de sex feminin. Aceasta se explică prin faptul că postul a citat preponderent candidații în alegeri, care sunt bărbați.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada de raport, limbajul și imaginile video utilizate în reportajele electorale ale Jurnal TV au fost conforme cu principiile deontologice.

NTV MOLDOVA

Implicarea în campania electorală

Postul de televiziune NTV Moldova a difuzat în perioada de raport 16 știri în care apăreau candidați în alegerile locale generale și cele parlamentare noi. Acestea au tratat subiecte pozitive sau neutre despre promisiunile candidaților sau despre procesul electoral, inserate în rubrica "Alegeri locale generale 2019".

În același timp, jurnalele de știri au conținut și subiecte difuzate în afara acestei rubrici, în care apăreau într-o lumină exclusiv pozitivă candidați ai PSRM la funcția de consilier municipal în Chișinău, vorbindu-se în termeni laudativi despre aportul consilierilor și deputaților socialiști la amenajarea Capitalei. Aceștia au fost citați în contexte în care aveau posibilitatea să povestească ce au făcut pentru oraș și ce planuri au, legate de administrarea treburilor publice.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

13 din cele 16 știri relevante s-au referit la candidații PSRM și doar 3 – la activitatea altor candidați. 10 au fost plasate la rubrica "Alegeri locale generale 2019", iar 6 dintre acestea îl aveau ca protagonist pe Ion Ceban. Candidatul la funcția de primar al Capitalei din partea PSRM a fost prezentat exclusiv în lumină pozitivă: 4 știri vizau prezentarea planurilor sale legate de oraș: lansarea în campanie; prioritățile de modernizare a orașului; construirea parcarilor; construirea unei șosele de centură, iar alte două știri prezentau rezultatele a două sondaje de opinie, care îl arătau lider al cursei pe Ion Ceban. În ambele știri despre sondaje, sociologii comentau rezultatul înregistrat de Ceban: *"Eu aș explica prin aceea că dumnealui apare deseori în mass-media, apare cu programe eficiente, cu soluții concrete și el foarte des apare în Chișinău. Deoarece populația conștientizează că terenurile de joacă și multe lucruri bune s-au făcut la inițiativa lui, adică cu contribuția nemijlocită a lui"*, este citat Ion Mocanu, președintele Asociației Sociologilor și Demografilor (23 septembrie). La fel, în știrea din 25 septembrie despre un sondaj de opinie, reporterul folosește un limbaj apreciativ la adresa candidaților: *"În timp ce candidatul socialist le oferă alegătorilor soluții pentru problemele grave, Andrei Năstase încearcă să mențină cu disperare alegătorii dezamăgiți ai Blocului ACUM, consideră directorul "Intellect Grup, Ian Lisnevschi"*. Astfel, prin informațiile prezentate și aprecierile făcute de reporter și vorbitori, a fost promovat direct candidatul Ion Ceban și defavorizat Andrei Năstase, contracandidatul acestuia. Ceilalți oponenți ai lui Ion Ceban, despre care s-a vorbit în 3 știri în total, au fost prezentați în contexte neutre.

Postul NTV Moldova a promovat vizibil și alți candidați ai PSRM la alegerile locale. În afara rubricii speciale a fost difuzată o știre despre primarul satului Cotiujeni din raionul Briceni, Mihail Ursu, candidat PSRM, care, la Hramul satului, a mulțumit președintei Parlamentului Zinaida Greceanîi pentru că sprijină și ajută satul (23 septembrie). De asemenea, candidații la funcția de consilier municipal în Chișinău Alexandru Odintov și Dinari Cojocarau au apărut în 3 știri : primul la 23 și 24 septembrie, vorbind despre amenajarea unui parc pe str. Maria Drăgan și despre amplasarea greșită a unor semafoare, iar al doilea – la 24 septembrie, povestind despre instalarea pavajului tactil pe unele străzi.

De asemenea, deputatul PSRM Petru Burduja a apărut în două știri curente, vorbind despre amenajarea unui parc, "din inițiativa socialiștilor" (25 septembrie), și despre reabilitarea străzii Studenților (26 septembrie), care ar fi fost posibilă în urma insistențelor fracțiunii socialiștilor din Consiliul Municipal Chișinău.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Ion Ceban, PSRM, a fost cel mai citat/ menționat candidat, acesta fiind protagonistul a 6 știri integrale, separate. În contrast, alți candidați au fost incluși câte 2-3 într-o singură știre: Vladimir Cebotari (PD), Dumitru Țâra (PPEM) și Dorin Chirtoacă (PL) într-o singură știre (25 septembrie) sau Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) și Dorin Chirtoacă (PL) în altă știre (23 septembrie). Știrile prezentate de NTV Moldova care se refereau direct sau indirect la candidați nu au vizat situații de conflict și nu au conținut critici la adresa concurenților, cu excepția uneia (25 septembrie), în care reporterul, citând un expert, afirmă că alegătorii ar fi dezamăgiți de blocul ACUM. La reflectarea promisiunilor electorale ale candidaților, reporterii au dat dovadă de neutralitate și, uneori, de abordare critică în cazul altor concurenți decât cei ai PSRM (de exemplu, în știrea despre lansarea lui Dorin Chirtoacă (PL) în campanie s-a menționat, la final, că acesta are deschise pe numele său dosare penale, în timp ce în cazul altor candidați nu s-a vorbit despre trecutul lor). Cu referire la socialiști, informația a fost prezentată

În termeni pozitivi, fără abordare critică și fără pluralism de surse. Astfel, în știrile despre sondaje, experții citați au exprimat opinii favorabile lui Ion Ceban (PSRM), fără să fie citați și experți care să exprime opinii neutre sau în favoarea altor candidați (știrile din 23 și 25 septembrie).

De asemenea, în știrile din afara rubricii electorale, în care se prezentau obiective de infrastructură făcute în Chișinău – parcuri, străzi, terenuri de joacă -, afirmația că acestea s-au realizat la inițiativa socialiștilor nu a fost echilibrată cu o opinie din cadrul Primăriei Chișinău, care a construit nemijlocit obiectivele (știrea "*Mai multe parcuri în capitală*", în care apare Petru Burduja, 25 septembrie; știrea "*Încă un parc amenajat în capitală*", în care apare Alexandr Odintov, 23 septembrie).

De cele mai multe ori, postul a citat în calitate de surse bărbați (25), fiind în același timp abordate și surse de sex feminin (15), în special în sondajele de tip vox populi.

Limbajul și imaginile video utilizate

În majoritatea știrilor a fost păstrată o tonalitate neutră, limbajul fiind conform celui caracteristic știrilor.

Accent TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 20–27 septembrie 2019, subiectul alegerilor locale generale a fost abordat, direct sau indirect, în 16 materiale jurnalistice ale postului de televiziune Accent TV, difuzate în buletinul de seară „Accent Info”. Majoritatea subiectelor au fost incluse în rubrica „Alegeri locale generale 2019”, fiind difuzate, în mare parte, materiale despre programul și soluțiile propuse pentru municipiul Chișinău de către Ion Ceban, candidatul PSRM la funcția de primar general al Capitalei. În afara acestei rubrici, Accent TV a difuzat materiale în care au fost scoase în prim-plan realizări atribuite consilierilor PSRM din Consiliul municipal Chișinău. Totodată, Accent TV a difuzat mai multe știri despre rezultatele sondajelor sociologice lansate în această perioadă, fiind evidențiat de fiecare dată faptul că PSRM este în topul preferințelor alegătorilor din Republica Moldova, iar Ion Ceban - în cel al „preferințelor locuitorilor Capitalei”. De asemenea, activitatea președintelui Igor Dodon a fost intens mediatizată, în termeni elogioși. Activitățile organizate de contracandidații lui Ion Ceban au fost, în mare parte, neglijate.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Accent TV a abordat direct subiectul alegerilor locale generale 2019 în 11 materiale, șapte dintre acestea fiind despre programul electoral al lui Ion Ceban, soluțiile pe care le propune candidatul PSRM pentru problemele Capitalei, rezultatele sondajelor care îl arată drept lider al alegerilor etc. În cele mai multe reportaje care au vizat direct campania electorală, postul Accent TV nu a asigurat caracterul imparțial și obiectiv al relatărilor jurnalistice. Ion Ceban a fost favorizat în toate cele șapte reportaje prin spațiul alocat și limbajul favorabil.

Caracterul părtinitor al reflectării campaniei s-a manifestat mai ales prin selectarea informațiilor din programul electoral al lui Ion Ceban care au fost detaliate în reportaje. De exemplu, pe 20 septembrie, Accent TV a difuzat un reportaj de aproape 3 minute și 30 de secunde de la lansarea lui Ion Ceban în campania electorală, o bună parte din reportaj fiind sincroanele candidatului PSRM care a prezentat viziunea sa asupra

dezvoltării municipiului Chișinău în următorii ani. Accent TV a continuat să prezinte programul „de modernizare” al lui Ion Ceban în reportaje lungi și în următoarele ediții informative, candidatul PSRM fiind citat, pe 23 septembrie, la finalul reportajului, cu următoarea frază: *„Noi știm ce trebuie să facem, știm cum trebuie să facem, știm de unde să atragem bani, dați-ne această posibilitate”*. Pe 25 septembrie, într-un alt material difuzat de Accent TV despre proiectele propuse de Ion Ceban, jurnalista menționează: *„Candidatul pentru funcția de primar al Capitalei a prezentat jurnaliștilor imagini video impresionante...”*, ceea ce poate fi considerat un amestec de fapte cu opinii.

Tot pe 25 septembrie, Ion Ceban este citat în cadrul unui reportaj de la lansarea în cursa electorală a candidatului PSRM pentru funcția de primar al comunei Budești din municipiul Chișinău. În același reportaj, sunt citați doi cetățeni care exprimă același punct de vedere privind lansarea candidatului PSRM la Budești – unul de sprijin.

În contrast, majoritatea oponentilor electorali ai PRSM nu au fost vizați în reportaje distincte, unii fiind doar menționați. De exemplu, pe 26 septembrie, Accent TV a difuzat un material în care sunt prezentate la un loc mai multe evenimente publice de lansare în campania electorală concurenților electorali. În singurul material în care au fost reflectate mai multe evenimente electorale ale oponentilor lui Ion Ceban, din discursul lui Dorin Chirtoacă a fost pus pe post un citat irelevant, unul ce ține mai degrabă de procesul organizatoric decât de programul electoral al acestuia: *„Este primul eveniment al PL și, respectiv, al subsemnatului de când suntem înregistrați în cursa pentru Primăria Chișinău. Respectiv, cred că este corect din partea noastră ca să fim deschiși, transparent și să arătăm din prima clipă pașii noștri, intențiile noastre, să informăm electoratul despre ce va urma în următoarele săptămâni, astfel încât pe 20 octombrie toată lumea să vină la vot motivată, deschisă, decisă să-și poată alege primarul de Chișinău și, respectiv, majoritatea din CMC”*.

Tot în această perioadă, Accent TV a pus pe post patru materiale în care sunt prezentate meritele consilierilor PSRM din Consiliul municipal Chișinău la rezolvarea unor probleme din Capitală. Astfel, în această perioadă a fost citată de două ori Eugenia Ceban (mama lui Ion Ceban) în două reportaje: *„O mână de ajutor”* (25 septembrie) și *„Instituțiile medicale mai accesibile pentru persoanele cu dizabilități”* (26 septembrie), în care jurnalista menționează: *„Toate aceste inițiative sociale au fost realizate la inițiativa Frațiunii PSRM din Consiliul municipal Chișinău, care a făcut tot posibilul ca aceste proiecte să fie implementate”*. În alte două reportaje este citat consilierul PSRM Alexandr Odintov.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada 20 – 27 septembrie 2019, Accent TV nu a difuzat materiale care să conțină acuzații în context electoral. Majoritatea materialelor cu caracter electoral au citat preponderent candidații PSRM, Ion Ceban fiind citat de cele mai dese ori – în 6 știri. Vladimir Cebotari (PD), candidatul PPEM Dumitru Țîra, Dorin Chirtoacă (PL), precum și Victor Chirona (Mișcarea politică „Forța Nouă”) au fost citați câte o dată. Aproape întotdeauna în știri a fost inclus un singur punct de vedere, fără a fi asigurat pluralismul de opinie.

Sursele citate au fost de cele mai multe ori bărbați (28), femeile fiind citate rareori (4), ceea ce afectează echilibrul gender.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate în materialele difuzate de Accent TV în perioada de raport a corespuns rigorilor jurnalistice.

RTR Moldova

Implicarea în campania electorală

În principalele buletine de știri ale zilei, difuzate în perioada 20-27 septembrie 2019, postul de televiziune RTR Moldova a difuzat în total 20 de materiale cu caracter electoral direct. Dintre acestea, 3 s-au referit la alegerile parlamentare noi, iar 17 - la cele locale. Toate știrile au fost incluse într-o rubrică aparte, clar delimitată în buletinele de știri - „Electorală 2019”. Tematica acestora a fost despre înregistrarea în campanie a candidaților electorali, prezentarea anumitor priorități și/sau reforme/activități pe care urmează să le implementeze odată cu câștigarea alegerilor, refuzul CEC de a înregistra un candidat în cursa electorală, rezultatele sondajelor Asociației Sociologilor și Demografilor și ale Companiei Intellect-Grup etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de monitorizare, în materialele difuzate de postul de televiziune RTR Moldova nu au fost înregistrate abateri de la normele deontologice care ar fi dus la distorsionarea realității.

Frecvența apariției unor concurenți electorali, includerea declarațiilor directe (nu parafrazate, sau declarații-carton preluate de pe paginile web și Facebook ale acestora) de la evenimentele organizate de candidații în alegeri, precum și unghiul de abordare a informației, denotă simpatia editorială a acestui post de televiziune față de PSRM și candidatul său Ion Ceban (5 știri dedicate acestui concurent electoral). Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) a fost subiect de știre în 3 materiale, în toate fiind prezentat în context neutru. Victor Chironda (F9), la fel, a fost protagonist în două știri ale RTR Moldova, fiind reflectat, de asemenea, într-un context neutru. Neutru au apărut și Vladimir Cebotari (PDM), Dorin Chirtoacă (PL), Ivan Diacov (PN), Teodor Cîrnaț (Partidul Voința Poporului), Valeriu Munteanu (USB), Nicolae Balaur (candidat independent), Tudor Deliu (PLDM), Ion Terguță (Blocul electoral ACUM), Ana Guțu (PUN).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

RTR Moldova a asigurat spațiu de emisie pentru majoritatea candidaților electorali și/sau partidelor politice, citați și/sau menționați în funcție de evenimentele electorale. În cea mai mare parte a materialelor electorale, difuzate în perioada de raport de RTR Moldova, a fost inclusă opinia unei singure surse. Totuși, instituția media a oferit aproape de fiecare dată informație de context în materialele relevante (background). În perioada monitorizată, RTR Moldova nu a difuzat nicio știre de conflict cu prezența candidaților în alegeri.

Din punctul de vedere al asigurării egalității de gen, postul a dat prioritate surselor bărbați (15), în detrimentul surselor femei (1), fapt explicabil prin includerea în buletine a materialelor cu caracter electoral direct, candidații fiind în majoritate bărbați.

Limbajul și imaginile video utilizate

RTR Moldova nu a utilizat limbaj discriminatoriu în adresa concurenților electorali în știrile difuzate. În ceea ce privește imaginile, acestea au fost neutre și au respectat standardele etice și profesionale.

Pro TV Chişinău

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, Pro TV Chişinău a reflectat, în cadrul principalului buletin de ştiri al zilei, campania electorală pentru alegerile locale generale şi parţial campania pentru alegerile parlamentare noi. Postul nu a difuzat ştirile electorale în rubrici speciale, ci le-a distribuit în buletine. În cele 8 ediţii ale *Ştirilor* monitorizate, Pro TV Chişinău a reflectat în total 23 de subiecte electorale. Cele mai multe se referă la evenimente legate de lansarea în campania electorală a candidaţilor (în special, a celor pentru Primăria municipiului Chişinău), dar şi subiecte generale legate de procesul electoral, cum ar fi stabilirea ordinii candidaţilor în buletinul de vot. La categoria alegerilor parlamentare pot fi atribuite materialele privind rezultatele a două sondaje de opinie care arată preferinţele politice ale alegătorilor. Preferinţele, însă, se referă la eventualii candidaţi pentru circumscripţia naţională, nu şi la cei pentru 4 circumscripţii uninominale în care vor avea loc alegeri parlamentare noi. De asemenea, numele Marinei Tauber şi Reghinei Apostolova (Partidul „Şor”) au apărut câte o dată în ştirile cu caracter electoral, fiindu-le menţionată calitatea de candidate la funcţiile de consiliere a primarului municipiului Orhei. În acelaşi timp, Pro TV Chişinău a difuzat, pe 27 septembrie, un subiect fără legătură cu electorala, dar în care apar doi concurenţi la funcţia de primar al municipiului Chişinău. Mai exact, postul a prezentat opiniile lui Dorin Chirtoacă (PL) şi ale lui Vlad Țurcanu (PUN) cu referire la discursul preşedintelui Republicii Moldova la Adunarea Generală a ONU. Cei doi nu au fost prezentaţi, însă, în calitate de candidaţi la locale, ci ca lideri de partid.

Imparţialitate şi obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele vizând procesul electoral, dar şi lansarea în campanie a candidaţilor au fost prezentate corect de către postul Pro TV Chişinău. Niciun candidat nu a beneficiat de tratament preferenţial în ştirile electorale, în măsură să denote partizanat politic vădit. Instituţia media a ales să enumere de fiecare dată candidaţii care au depus dosarele şi/sau au fost înscrişi în cursa electorală pentru alegerile locale generale.

În perioada 20-27 septembrie 2019, ProTV Chişinău nu a favorizat şi nici nu a defavorizat în mod evident niciun candidat la funcţia de primar al municipiului Chişinău, sau alţi actori electorali prezentaţi în ştiri. Concurenţii au beneficiat de o mediatizare neutră în materialele în care au fost vizaţi.

Corectitudinea şi echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Pro TV Chişinău a menţionat în subiectele cu un caracter electoral, în perioada monitorizată, toţi candidaţii care s-au lansat în campania electorală pentru alegerile locale generale şi/sau pe cei care au fost/nu au fost înregistraţi în cursa electorală. Dintre candidaţii la funcţia de primar general al municipiului Chişinău, în subiectele electorale din cadrul ştirilor Pro TV Chişinău au apărut, fiind citaţi direct sau menţionaţi: Ion Ceban (PSRM) - de 12 ori, Valeriu Munteanu (USB) – de 10 ori, Andrei Năstase (ACUM) – de 9 ori, Dorin Chirtoacă (PL) – de 8 ori, Teodor Cârnaţ („Voinţa Poporului”) şi Valerii Klimentko (Partidul „Şor”) – de câte 7 ori, Victor Chironda (F9) şi Andrei Donică (Mişcarea „Speranţa-Nadejda”) – de câte 6 ori, Vitalii Voznoi (Partidul „Stânga europeană”) – de 5 ori, Ruslan Codreanu (independent) şi Vladimir Țurcanu (PPR) – de câte 4 ori, Alexandru Fetescu (PLDM), Dumitru Țâra (PPEM), Vladimir Cebotari (PDM), Ivan Diacov (PN), Octavian Țâcu (PUN) şi Vitalie Marinuţă (Partidul Verde Ecologist) – de câte 3 ori, Lilia Ranogaeţ (PNL) şi Boris Volosatâi (PDA) – de câte 2 ori şi Serghei Toma (PUM) - o dată.

În cazul subiectelor conflictuale, în care au fost vizați câțiva candidați (Dorin Chirtoacă, Andrei Năstase, Valeriu Munteanu, Ion Ceban, Octavian Țăcu și Valerii Klimenko, dar și concurenți de la Căușeni sau partide ca PPEM, PSRM și blocul ACUM), postul tv a asigurat echilibrul surselor, citând toate părțile implicate. Cu toate acestea, într-un material difuzat pe data de 24 septembrie, în care președintele interimar al PPEM acuză PSRM și blocul ACUM de incompetență în guvernarea țării, reporterul a menționat la sfârșitul știrii că „*PSRM și ACUM nu au reacționat*”, fără a demonstra că a făcut un efort/o tentativă de a lua reacția reprezentanților celor două partide.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost, în săptămâna monitorizată, net în favoarea bărbaților (109 versus 7).

Limbajul și imaginile video utilizate

Pro TV Chișinău a utilizat, în general, un limbaj neutru și echilibrat în prezentarea știrilor despre procesul electoral, dar și despre candidații înscriși/neînscriși în cursa electorală. La rândul lor, imaginile difuzate nu au încălcat normele deontologice.

TV8

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie 2019, postul TV8 a difuzat 19 știri cu caracter electoral direct sau indirect. Cu o singură excepție, referitoare la raportul organizației Promolex privind folosirea resurselor administrative în campania electorală, toate știrile au fost incluse în rubrica specială "Electorală 2019". O știre a vizat un candidat în alegerile parlamentare, iar celelalte s-au referit la candidații în alegerile locale. Postul a reflectat activitatea majorității candidaților la funcția de primar al municipiului Chișinău, inclusiv situațiile de conflict.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În general, TV8 a abordat de aceeași manieră concurenții, fiind vizibilă intenția postului de a-i prezenta pe toți pretendenții la funcția de primar al municipiului Chișinău. Astfel, nici din punct de vedere numeric, nici din punct de vedere al conținutului, nu a fost înregistrată favorizarea sau defavorizarea vreunui candidat. Publicul TV8 a putut afla câte puțin despre mai mulți concurenți: Ion Ceban și Andrei Năstase au apărut în context electoral neutru de 3 ori – o dată cu promisiuni electorale și de 2 ori în contextul sondajelor. Candidatul Blocului ACUM/PAS/PPDA a apărut o dată și în context negativ (24 septembrie, acuzat de Vladimir Cebotari de încălcarea legislației). Vladimir Cebotari și Octavian Țăcu au apărut în context neutru de 2 ori, iar Dorin Chirtoacă, Dumitru Țîra și Boris Volosatâi – câte o dată. Ruslan Codreanu a fost citat de 2 ori, ambele știri vizând problemele legate de înregistrarea sa în cursa electorală. Alte două știri (23 și 24 septembrie) au vizat maltratarea unui candidat la funcția de consilier local la Căușeni.

Dintre candidații la alegerile parlamentare, doar Ion Terguță (ACUM/PAS/PPDA) a fost prezent într-o știre, care viza un subiect de interes public – nereguli la reparația unui drum, semnalate de candidat.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

O mare parte din materialele relevante de la TV8 au citat mai mult de o sursă de informație, iar postul nu s-a limitat la includerea doar a citatelor concurenților electorali, asigurând pluralismul de opinie. În toate știrile care vizau conflicte sau în care se

transmiteau informații negative despre candidați a fost respectat echilibrul surselor. Exemple: 27 septembrie – Octavian Țâcu cere scoaterea candidaților Partidului Șor din cursa electorală; 25 septembrie – știrea despre faptul că Alexandr Nesterovschi, candidat pentru Primăria Bălți, a plagiat un spot al lui Vladimir Zelenschi; știrea din 24 septembrie despre contestația depusă la CEC de Vladimir Cebotari împotriva lui Andrei Năstase.

În cele două știri despre faptul că un pretendent la funcția de consilier la Căușeni a fost bătut (23 și 24 septembrie), jurnaliștii TV8 au reflectat opiniile tuturor părților relevante. De asemenea, în știrea despre faptul că Dorin Chirtoacă face apel la consolidarea forțelor pro-europene în turul II ca să nu învingă Ion Ceban (25 septembrie) și îl critică pe Ceban pentru arendarea Turnului de Apă, toate declarațiile negative au fost echilibrate cu replica contracandidatului.

Majoritatea absolută a surselor citate în știrile electorale au fost bărbați – 31, femeile fiind citate o singură dată.

Limbajul și imaginile video utilizate

În știrile cu caracter electoral ale TV8 limbajul a fost adecvat și neutru, în stil informativ. Nu au fost identificate manipulări cu imagini sau tertipuri de montaj.

Televiziunea Centrală

Implicarea în campania electorală

În perioada 20-27 septembrie, Televiziunea Centrală a reflectat intens campania electorală pentru alegerile locale noi, difuzând în cadrul principalului buletin de știri 39 de subiecte relevante. Postul a avut o rubrică electorală în care a inserat subiecte cu caracter electoral direct, difuzând în același timp și materiale cu caracter electoral indirect. Cele mai multe (12) le-au vizat pe Marina Tauber și Reghina Apostolova, deputate în Parlamentul RM cărora le-a fost retrasă imunitatea parlamentară, fiind cercetate pentru implicarea în fraudă bancară. Acestea figurează pe listele candidaților pentru consilieri municipali din partea Partidului Șor în municipiul Orhei. Postul a ținut în vizer acest subiect, revenind zilnic cu detalii privind ancheta, deciziile curții, acțiunile de susținere din partea populației etc. De asemenea, au fost difuzate mai multe secvențe cu imagini video ale liderului partidului, Ilan Șor, care se referă la reținerea celor două deputate, lansează diverse acuzații la adresa guvernării, face îndemnuri către populație să nu mai tolereze actualul regim. Postul a informat și despre lansarea în campanie și organizarea unor evenimente electorale de către o parte din candidații în alegerile locale, despre tipărirea buletinelor de vot, despre desfășurarea alegerilor în Orhei, despre sondaje de opinie și rapoarte de monitorizare ale campaniei publicate de societatea civilă etc.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Aproximativ o jumătate din știrile analizate (18 din 39), în special cele cu caracter electoral indirect, cum ar fi subiectele privind deputatele Tauber și Apostolova, au fost tendențioase, fiind evidentă atitudinea pozitivă a prezentatoarelor sau reporterilor față de protagoniști. Materialele au fost ample, cu informații de context și surse care exprimau, de regulă, opinia Partidului Șor. În unele cazuri în știri au fost citați analiști politici care au exprimat aceleași opinii cu referire la subiect. La fel, s-a remarcat părtinire în cazul materialelor ce prezentau adresările lui Ilan Șor către guvernare și popor (22 septembrie și 26 septembrie), știrea privind criticile aduse lui Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) pentru modul în care s-a lansat în campanie (23 septembrie),

materialele ce vizau solicitarea lui Octavian Țâcu (PUN) de a retrage Partidul Politic Șor din cursa electorală (26 septembrie) sau demersul unei deputate de a radia Partidul Șor din lista partidelor politice (27 septembrie).

Materialele relevante cu caracter electoral direct au favorizat de cele mai multe ori candidații Partidului Șor, care au beneficiat de promisiunile electorale făcute de la ecran de către Ilan Șor, care a declarat că-și asumă răspunderea personală pentru a repeta experiența Orheiului în orice oraș unde vor câștiga candidații Partidului Șor. Spre deosebire de alți candidați în alegeri, ale căror activități erau reflectate mai mult sumar, în cazul lui Valeriu Klimenko, candidatul Partidului Șor pentru funcția de primar la Chișinău, a fost realizată o știre mai amplă, cu elemente de interviu (26 septembrie), fiind vizibilă atitudinea pozitivă a reporterului față de candidat.

Majoritatea materialelor în care apar alți concurenți electorali au fost neutre, fără a fi observată favorizarea sau defavorizarea clară a anumitor concurenți. În unele știri, care aparent respectă rigorile jurnalistice, au fost incluse burtiere mai nuanțate, lăsând să se întrevadă atitudinea negativă a reporterului față de protagonist (știrea din 25 septembrie despre promisiunile electorale ale lui Ion Ceban). A fost remarcată și selecția tendențioasă a informației de context, cum ar fi, de exemplu, materialul despre intenția lui Gheorghe Bălan, fost judecător, actualmente Șef interimar al Inspectoratului General de Poliție, de a solicita repunerea sa în drepturi, accentele au fost deplasate astfel, încât publicul a fost informat nu despre motivele care au fost invocate la demiterea lui Bălan, ci despre faptul că acesta este cumătrul ministrului de Interne (24 septembrie).

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Din rândul candidaților pentru alegeri locale, de cele mai dese ori la Televiziunea Centrală au fost citați/ menționați Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) – în 7 știri; Octavian Țâcu (PUN) – de 4 ori, Ion Ceban (PSRM) și Dorin Chirtoacă (PL) – în câte 3 știri. Alți candidați au fost menționați și/sau citați de câte 1-2 ori. Televiziunea Centrală a pus pe post 17 materiale controversate, dintre care în 7 cazuri nu a asigurat echilibrul surselor. În majoritatea cazurilor, postul a informat că protagoniștii vizați nu au răspuns la telefon pentru a comenta, dar nu a făcut demersuri pentru a identifica și alte surse care ar fi putut comenta pe marginea acelor subiecte. De cele mai multe ori au rămas dezechilibrate știrile despre acțiunile de protest în susținerea Marinei Tauber și Reghinei Apostolova. Toate materialele în care apăreau acestea au fost prezentate dintr-o singură perspectivă. Chiar dacă în unele știri au fost prezenți și cetățeni, experți, avocați, pluralismul de opinie nu a fost asigurat, toți actorii susținând aceeași poziție.

Din perspectiva asigurării egalității de gen, balanța a înclinat spre sursele de sex masculin – 36, cele de sex feminin fiind citate de 5 ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada monitorizată, în subiectele cu caracter electoral direct sau indirect de la Televiziunea Centrală a fost utilizat un limbaj corect, iar imaginile utilizate au fost pertinente, fără abateri de la prevederile deontologice.

CONCLUZII GENERALE

În perioada 20-27 septembrie 2019 la cele 10 posturi de televiziune monitorizate cu privire la modul de reflectare a campaniei electorale au fost constatate următoarele tendințe:

- Majoritatea posturilor au oferit acces candidaților în alegeri, care au fost citați și/sau menționați în știri privind lansarea în campanie, activități de campanie;
- Majoritatea materialelor electorale au fost corecte și echidistante, prezentând neutru protagoniștii;
- O mare parte din subiectele electorale au citat preponderent candidații în alegeri, limitându-se la o singură sursă de informație, fără a trata subiectele în profunzime prin oferirea informațiilor de context, includerea altor surse;
- Majoritatea absolută a materialelor au fost dezechilibrate din perspectiva egalității de gen, bărbații fiind citați de cele mai multe ori în materialele relevante;
- În mare parte, materialele nu au favorizat sau defavorizat evident vreun concurent electoral;
- Postul public Moldova 1 a avut un comportament echilibrat, oferind acces majorității concurenților electorali în știri, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun candidat în alegeri;
- Radiodifuzorii naționali Prime TV și Publika TV nu au favorizat masiv vreun candidat în alegeri, dar l-au defavorizat pe candidatul ACUM/PAS/PPDA Andrei Năstase, prin selecția contextului negativ al știrilor care îl vizează;
- NTV Moldova și Accent TV l-au promovat masiv pe candidatul PSRM Ion Ceban, prin spațiul acordat și contextul pozitiv, defavorizând-l, în același timp, pe contracandidatul acestuia, Andrei Năstase;
- La RTR Moldova s-a remarcat o favorizare ușoară a candidatului PSRM Ion Ceban, prin selecția informației incluse în știri și numărul relativ mare de materiale care au reflectat activitățile acestuia;
- Jurnal TV a oferit spațiu tuturor candidaților care au desfășurat activități de campanie, fiind observată o favorizare ușoară a candidatului Blocului ACUM/PAS/PPDA Andrei Năstase, prin știrile privind activitățile sale în calitate de ministru de Interne;
- Pro TV și TV 8 au avut un comportament echilibrat, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun concurent electoral;
- Televiziunea Centrală a favorizat reprezentanții Partidului Politic Șor, defavorizându-i ușor pe Ion Ceban (PSRM) și Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA).

RECOMANDĂRI

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și Codul deontologic al jurnalistului;
- CA să se autosesizeze și să folosească rapoartele de monitorizare pentru a evalua dacă posturile tv monitorizate au respectat dreptul la informare completă, obiectivă și veridică.
- CA să elaboreze instrumente de intervenție și să le aplice prompt și eficient în cazurile derogărilor de la normele legale admise de radiodifuzori în reflectarea campaniilor electorale, pentru a asigura o informare adecvată a electoratului prin intermediul programelor audiovizuale.